

ARKEOLOJİK VARLIKLARIN KORUNMASI VE KURTARILMASI

Bölüm 2 / Ders 2

AFETTEN ÖNCE: RİSK DEĞERLENDİRME VE AFETLERE HAZIRLIK

Bu bölümde acil durum planı hazırlığının ilk aşaması incelenmekte, potansiyel tehlikelerin ve risklerin nasıl belirlendiği, bunları azaltmak için neler yapılması gerektiği anlatılmaktadır.

Potansiyel tehlikeler ve riskler saptanarak bunların etkisini azaltmak ve böylece müzenin korunma seviyesi artırmak mümkündür. Bu iş için ilk olarak müze ve içindeki eserlere tehdit oluşturabilecek tüm iç ve dış riskleri tanımlamak ve bu risklerin gerçekleşmeleri halinde neden olacakları etkilerin niteliğini anlamak gerekir.

Konu ile ilgili personelin katıldığı bir "beyin fırtınası" toplantısı risk değerlendirme süreci için iyi bir başlangıçtır. Risklere ve olası tehlikelere odaklanarak müze içinde yapılacak bir toplu keşif gezisi de yararlı bir başlangıç etkinliğidir.

Potansiyel tehlikelerin bazılarının üzerinde müzenin bir kontrolü yoktur: doğal afetler veya civarda meydana gelen endüstriyel kazalar gibi. Borulardan su sızıntısı, yangın tehlikesi, asayiş önlemlerinin yetersizliği gibi başka birtakım faktörler konusunda önlemler almak olanaklıdır.

Mevcut envanter kayıtlarının değerlendirilmesi risk değerlendirme sürecinin bir parçasıdır. Eserlerin bir afetten etkilenmesi durumunda kayıtların eksiksiz tutulmuş envanter kayıtları en büyük dayanak haline gelir. Envanter kayıtlarının da afetlerde zarar görebileceği unutulmamalı ve gerekli önlemler alınmalıdır.

Risklerin azaltılması için bir eylem planı ve bakım programı hazırlanmalıdır. Eylem planının geliştirilmesine yardımcı olmak için bir risk değerlendirme şablonu kullanılabilir. Yüksek risk kategorisine giren riskler planın hazırlanmasında en yüksek önceliği almalıdır. Eylem planı önlenebilir veya azaltılabilir risklere odaklanmalıdır. Kontrol altına alınamayan afetler (taşkın, deprem, yangınlar) konusunda hasar azaltıcı çalışmalar yapılmalıdır. Eylem planının tamamlanması biraz zaman alabilir o yüzden çalışmaların bir an önce başlaması gerekir.

Bir **risk değerlendirme tablosu**, riskleri ortadan kaldırmak veya azaltmak için gerekli eylemleri belirleme sürecini başlatmaya yardımcı olur ve gelişmiş bir eylem planının temelini oluşturur. Böyle bir tabloda yüksek, orta, düşük gibi risk kategorileri kullanılır. Bu derste risk değerlendirme şablonunun nasıl kullanılacağı anlatılmaktadır. Risk azaltıcı önlemler alındıkça risk değerlendirme şablonu gözden geçirilerek güncellenir.

Müzenin günlük işleri içinde müzenin bakım etkinlikleri de yer almalıdır. Yaprakların tıkadığı oluklar, rutubet sorunu olan yerler gibi sorunlu noktalar saptanmalı ve buralar sık sık denetlenmelidir. Zaman içinde karşılaşılan problemlerin ve bu problemlerin nasıl çözüldüğünün düzenli biçimde kaydedilmesi bakım etkinliklerinin önemli bir parçasıdır ve potansiyel risklerin belirlenmesinde önemli yararlar sağlar.